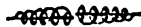

ecce miraculis meruit liberari, cui lex data est, cuius salutem ora Prophetarum omnium militaverunt, ex quo factus secundum carnem et ad quos missus est Christus; sed quia cæcitas ex parte in Israel facta est, donec Israel adoptatus ex plenitudine gentium, intraret in regnum; et conclusit in incredulitate omnes Dominus, ut omnes indigerent misericordia Salvatoris? Cujus divini consilii sacramenta perstringens, et majestatis mysterium, quæ quamvis magnitudine revelationum noverat, tamen pro humana infirmitate succumbens etiam ille qui prius persecutor et blasphemus¹ vas electionis meruit nominari, miratus

¹ Fulg. et Mss. Victoriai, qui pro persecutionibus et blasphemis.

exclamat, *O altitudo fathomum sapientie et scientie Dei!* et inscrutabiles vias ejus, et inscrutabilia contents Dei esse judicium (Rom. xi. 25, 33). Cum illo ergo, quando de talibus queritur, admiremur; et manente sententia, quod non sit iniquitas apud Deum, siquidem illud quod queritur, modum nostri sensus excesserit, et intellectus nostri non dignatur angustias, in illa justitia, misericordie, præscientieque divinæ plenitudine permanere inconcussa æquitate fateamur: ne de superioribus divinæ voluntatis arcanis aliter quam modus conditionis nostræ patitur disputantes, Dei justitiam relinquamus, et nostram statuere cupientes (Id. x, 3), in inam contumaciæ voraginem decidamus.

DE PRÆDESTINATIONE DEI, LIBELLUS IGNOTI AUCTORIS.

CAPUT PRIMUM. — 1. De prædestinatione Dei loquuntur, anxietatibus quibusdam involvuntur: quia dum conscientiam nostræ stoliditatis perscrutamur, ab appetitu tam arduæ disputationis reprimimur. Sed dum ad omnipotentiam illius qui per os asinæ irrationalis, rationali sessori verba voluntatis suæ monstravit (Num. xxii. 28, 30), mentem reducimus, sub spe superni adjutorii, ad audendum vires accipimus; scientes quia quidquid boni loquimur vel facimus, non ex nobis hoc, sed ex Deo accipimus.

CAPUT II. — 2. In primis nefas est dicere, Deum aliquid nisi bonum prædestinare. Sed prædestinationum alie sunt alligationis, alie conditionis; istæ sunt justitiæ, illæ potentie. Ut lucidius fiat quod dicitur, quæ sunt alligationis et potentie, quæ conditionis et justitiæ, demonstretur. Creavit Deus cælum et terram, solem et lunam, diem et noctem; prædestinavit insuper ut cælum semper volveretur, terra immobilis circumvolventi cælo loco centri haberetur; sol et luna diei noctique præcessent; dies et nox certis temporibus vicissim succederent. Hæc prædestinationes potentie sunt et alligationis. Unumquodque enim eorum quæ prædiximus, sic alligatum est suo operi per prædestinationem Dei, ut ab eo dimoveri non possit. Creavit Deus hominem, et prædestinavit ut si obediens esset, ac a gustu veluti pomi se abstineret, in vita permaneret; sin autem inobediens esset, sententiam mortis subiret. Hæc prædestinatio conditionis est et justitiæ. Non enim Deus ante casum hominis sic eum per potentiam alligationis prædestinavit mori, ut necesse esset eum mori; sed sub ea conditione, si peccaret. Quia igitur peccavit homo, justum erat ut moreretur; si non peccaret, nullo vinculo prædestinationis divinæ morti alligaretur.

CAPUT III. — 3. Mortis itaque prædestinatio sub conditione fixa fuit in Deo, propter casum humani præscientiam: non tamen vim faciens in homine per potentiam, ut duceret eum ad mortis sententiam. Ergo prædestinatio hujusmodi non absoluta est causa mortis, sed peccatum causa prædestinationis et mortis. Non enim sic dicitur de hominis morte, ut de cæli volubilitate. Interroganti enim alicui, quare cælum volvitur: respondemus, Quia Deus prædestinavit. Hæc responsio absoluta est, nec aliam querit. Si autem aliquis querit quare homo moritur: non absolute respondere possumus, Quia Deus prædestinavit; non enim prædestinaret, nisi eum peccatum præsciret. Peccatum quippe in homine, in Deo incitat zelum justitiæ; zelus vero justitiæ prædestinationem; prædestinatio autem attrahit mortem. Et hujus concatenationis initium et finis in homine est. Quare enim homo moritur? Quia Deus prædestinavit. Quare Deus prædestinavit? Quia justus est, et juste facit.

Quare juste facit? Quia homo peccavit. Ecco ex homine peccatum, et in homine mors.

4. Est qui dicat: Quomodo possit esse peccatum causa prædestinationis, cum esset prædestinatio antequam peccaret homo? Ille audiat, quia omnia antequam fiant, Deus quasi jam facta pertractat; et sive sint puniendæ, sive munerandæ, in præscientia sua dijudicat. Ecce homo infelix alligatur morti, non per Dei prædestinationem, sed per suam offensionem. Quamvis enim prædestinatio offensionem præcurrat tempore, offensio tamen prædestinationem præcedit effectione. Nam prædestinatio non fieret, nisi offensio futura esset: quam offensionem qui præcivit esse, offensionis ultionem ut justus iudex prædestinavit. Ex præscientia igitur offensionis, prædestinatio emanavit ultionis: sicut ex præscientia virtutis, prædestinatio fieri solet remunerationis. Unde Apostolus ad Romanos: *Quos præcivit, hos et prædestinavit.* (Rom. viii, 29).

CAPUT IV. — 5. Fortassis est qui dubitet ultionem offensionis a Deo esse, quia gravis est et mala; virtutis autem remunerationem a Deo esse manifeste fateatur, quia dulcis est et bona: cum Deus nullius mali, sed totius boni sit auctor. Huic dicendum est, quia ultio offensionis etsi homini est mala, dum poenam ingerit; apud Deum est justa, dum peccata puniunt. Quod autem justum est, bonum est. Prædestinatio igitur ultionis, quia justa est, et bona. Unde fons et origo boni per Isaiaam sic loquitur: *Ego Dominus formans lucem et creans tenebras; pacem faciens, et creans malum* (Isai. lxxv, 7). Quasi dicat: Ego Dominus faciens pacem ex me, creans malum ex te tibi. Pro peccatis enim tuis bellum tibi tribuo, quod mereris: quod etsi apud me sit justum, ex te tamen tibi fit malum; quia non ex me, sed ex te peccasti; et pro peccato poenam tibi creo, quæ apud me est justa, tibi autem mala. Hujusmodi ergo malum creat Deus, quod per se sibi sit justum, ex homine fit homini malum. Una eademque res aliter atque aliter inter homines etiam accepta, bona est et mala: ut bellum de quo supra diximus, victis est malum, vincentibus bonum. Quapropter et mors, quæ est ultio prævaricationis, et justa est et mala: justa quidem ex justo iudice, mala autem ex misero peccatore. Hæc etiam eademque mors quibusdam hominibus est mala, quibusdam autem bona: quia hos de ignominia ducit ad gloriam, illos vero de gloria ad ignominiam. Ignavi quoque lignis, stipulis, vestimentis est nocivus, cu pro autem et argento et auro proficius: quia hæc excoquit et puriora reddit, illa vero inflammant et penitus consumit. Cum hæc ita sint, non vereamur dicere, mortem esse prædestinatam a Deo: quia est nobis est mala, a Deo tamen propter præscientiam

prævaricationis prædestinata est justa. Unde et Psalmista : *Quia tu reddis unicuique juxta opera sua* (Psal. lxi, 13). Unde enim et bonis gloria perennis, et malis mors infelix, nisi ab eo qui reddit unicuique secundum opera sua? Non tamen pure a Deo mors, sed sit ex hominis prævaricatione per justitiam Dei in hominis poenam. Hoc ideo, quia sunt nonnulli qui diabolum sic ponunt mortis auctorem, quasi ultionis judicem. Auctor est quidem mortis per suggestionem peccati, sed per potentiam retributionis nec auctor, nec creator. Est et poenarum custos et exhibitor; nec tamen ex propria potentia, sed ex concessione divina.

CAPUT V. — 6. Sed iis quæ præscripsimus quidam opponunt quod scriptum est, *Mortem Deus non fecit unquam* (Sap. 1, 15). Quibus non surda aure prætereundum est, quod alias scriptum est, *Mors et vita a Deo est* (Eccli. xi, 14). Nam opponenti, *Mortem Deus non fecit unquam*, oppono, *Mors et vita a Deo est*. His quippe oppositionibus in literatura nulla reconciliatio est, in intelligentia nulla repugnancia. Mors enim sicut et vita, non tantum dupliciter, sed etiam tripliciter intelligi potest. In primo namque homine et animam et carnem Deus creavit immortalem. Ante peccatum ergo vixit anima, vixit caro, non sub interitus timore, sed sub immortalitatis conditione. At dum homo peccavit, anima obiit. Hæc est mors quam

Deus non fecit. Caro tamen vixit post mortem animæ, sed sub mortis expectatione. Mors ergo animæ, peccatum; mors carnis, dissolutio elementorum; mors animæ et carnis, poena infernalis. Sic et vita, alia est carnis et animæ ante peccatum, alia carnis post peccatum, alia animæ et carnis post dissolutionem elementorum. Vita quidem omnis a Deo est; sicut et mors carnis, quæ est dissolutio elementorum; et mors animæ et carnis, quæ est ultio offensionis. Mortem autem animæ, quæ est cæterarum principium et causa, nunquam fecit Deus: quia scriptum est, *Qui peccatum non fecit* (1 Petr. ii, 22). Sed mortem animæ non sic intelligas, ut mortem carnis. Moritur namque caro, solutionem sui patiendo: moritur autem anima non sic, sed vitam mutando.

7. Jam quæ sint prædestinationes alligationis, quæ conditionis; satis, ut reor, dictum est: sed earum quæ conditionis sunt, aliæ ad gloriam, aliæ ad poenam. Quos enim Deus suos fidei opere futuros esse prænovit, hos prædestinavit ad gloriam: quos absque correctione diaboli persuasione militaturos esse præcivit, hos pro certo prædestinavit ad poenam. Navis mentis nostræ, nisi exercitio bonæ meditationis regatur, ventis vanarum cogitationum afflantibus, per diversa fluctabit, et demum sub periculo demersionis conquatiatur.

DE LIBRO CUJUS INSCRIPTIO ERAT,

S. AURELII AUGUSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI,

AD ARTICULOS SIBI FALSO IMPOSITOS RESPONSIONES.

Iste liber, incipiens in hæc verba, *Quidam christianæ ac fraternæ charitatis oblii, in tantum existimationem nostram quoquo modo student lædere, ut suam se evertere nocendi cupiditate non videant*, nomen Augustini in veteribus aliquot manuscriptis codicibus præferebat. Hinc errandi occasio data primis Augustinianorum operum editoribus, Amerbachio et Erasmo, qui cum librum inter Augustini polemica opera contra Pelagianos, ejusdem sancti Doctoris nomine prænotatum retulerunt. Ipse omnino est liber Prosperi refellentis objectiones Vincentianas, qui suo loco in tertia parte hujus Appendicis exhibetur.

Appendicis

PARS SECUNDA,

CONTINENS

VARIA SCRIPTA ET MONUMENTA

AD PELAGIANORUM HISTORIAM PERTINENTIA;

Quorum comparatione polemicæ in eosdem hæreticos Augustini lucubrationes illustrantur.

GENNADIUS, IN LIBRO SCRIPTORUM
ECCLESIASTICORUM.

Pelagius Brito¹ hæresiarches, antequam proderetur hæreticus, scripsit studiosis necessaria, libros tres de fide Trinitatis, et pro actuali conversatione Eulogiarum ex divinis Scripturis librum unum, capitulorum iudicis in modum Cypriani martyris præsignatum. Postquam vero hæreticus publicatus est, scripsit hæresi suæ faventia.

Idem, ibidem.

Cœlestius antequam ad Pelagium concurreret, imo adhuc adolescens, scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas in modum libellorum tres, omni

¹ In Gennadii editis deorat, *Brito*. Exstat in antiquissimo Corbetensi exemplari, sed geminata littera *l*, *Britlo*.

Denique desideranti necessaria. Moralis siquidem in eis dictio nihil ibi vitii post modum prodiit, sed totum ad virtutis incitamentum tenuit.

INCIPIT COMMONITORIUM

ADVERSUS HÆRESIM PELAGII ET CŒLESTII VEL ETIAM
SCRIPTA JULIANI A MARIO MERCATORE SERVO CHRISTI.

1. Questio contra catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, et præcipue in Cilicia a Theodoro quondam episcopo oppidi Mansistenti (a) jamdudum mota, nunc usque penes paucos eorum admodum

(a) Legendum, *Mopsuesteni*. Photius in Biblioth. cod. 177, memorat quinque libros Theodori « contra asserentes peccare hominem naturam, non voluntate: » re ipsa autem scriptos contra peccati originalis assertores, Hieronymum et Augustinum aliosque catholicos. Nam in adversariis suis